



Briuselis, 2019 06 05
COM(2019) 522 final

Rekomendacija

TARYBOS REKOMENDACIJA

**dėl 2019 m. Portugalijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl
2019 m. Portugalijos stabilumo programos**

Rekomendacija

TARYBOS REKOMENDACIJA

dėl 2019 m. Portugalijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2019 m. Portugalijos stabilumo programos

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 121 straipsnio 2 dalį ir 148 straipsnio 4 dalį,

atsižvelgdama į 1997 m. liepos 7 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1466/97 dėl biudžeto būklės priežiūros stiprinimo ir ekonominės politikos priežiūros bei koordinavimo¹, ypač į jo 5 straipsnio 2 dalį,

atsižvelgdama į 2011 m. lapkričio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 dėl makroekonominių disbalansų prevencijos ir naikinimo², ypač į jo 6 straipsnio 1 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos rekomendaciją,

atsižvelgdama į Europos Parlamento rezoliucijas,

atsižvelgdama į Europos Vadovų Tarybos išvadas,

atsižvelgdama į Užimtumo komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonomikos ir finansų komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Socialinės apsaugos komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonominės politikos komiteto nuomonę,

kadangi:

- (1) 2018 m. lapkričio 21 d. Komisija priėmė metinę augimo apžvalgą, kuria pradedamas 2019 m. Europos ekonominės politikos koordinavimo semestras. Ji tinkamai atsižvelgė į 2017 m. lapkričio 17 d. Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos paskelbtą Europos socialinių teisių ramstį. 2019 m. kovo 21 d. Europos Vadovų Taryba patvirtino metinėje augimo apžvalgoje nustatytus prioritetus. 2018 m. lapkričio 21 d. Komisija pagal Reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 taip pat priėmė įspėjimo mechanizmo ataskaitą – joje Portugalija nurodyta kaip viena iš valstybių narių, dėl kurių reikės parengti nuodugnią apžvalgą. Tą pačią datą Komisija taip pat priėmė rekomendaciją dėl Tarybos rekomendacijos dėl euro zonos ekonominės politikos; tą rekomendaciją Europos Vadovų Taryba patvirtino 2019 m. kovo 21 d. 2019 m.

¹ OL L 209, 1997 8 2, p. 1.

² OL L 306, 2011 11 23, p. 25.

balandžio 9 d. Taryba priėmė rekomendaciją dėl euro zonos ekonominės politikos (toliau – euro zonai skirta rekomendacija);

- (2) kaip valstybė narė, kurios valiuta yra euro, atsižvelgdama į glaudžias ekonominės ir pinigų sąjungos šalių ekonomikos sąsajas, Portugalija turėtų užtikrinti, kad euro zonai skirta rekomendacija, kaip nurodyta toliau išdėstytose 1–4 rekomendacijose, būtų visiškai ir laiku įgyvendinta. Visų pirma, sutelkus su investicijomis susijusią ekonominę politiką į nurodytas sritis ir panaudojus neplanuotą pelną valstybės skolai mažinti bus lengviau įgyvendinti antrą euro zonai skirtą rekomendaciją dėl investicijų rėmimo ir rezervų atkūrimo. Priemonės, kuriomis mažinama darbo rinkos segmentacija, gerinami įgūdžiai ir didinamas socialinės apsaugos sistemos veiksmingumas, padės įgyvendinti trečią euro zonai skirtą rekomendaciją dėl darbo rinkos ir socialinės apsaugos sistemų veikimo. Priemonės, kuriomis mažinama reglamentavimo našta, padės įgyvendinti pirmą euro zonai skirtą rekomendaciją dėl verslo aplinkos gerinimo ir našumo didinimo siekiant perbalansuoti euro zoną. Padidinus nemokumo ir susigrąžinimo procedūrų efektyvumą bus lengviau įgyvendinti ketvirtą euro zonai skirtą rekomendaciją dėl neveiksnių paskolų mažinimo;
- (3) 2019 m. vasario 27 d. paskelbta 2019 m. Portugalijos³ ataskaita. Joje įvertinta Portugalijos pažanga, padaryta įgyvendinant 2018 m. liepos 13 d. Tarybos priimtas šaliai skirtas rekomendacijas, veiksmai, kurių Portugalija ėmėsi atsižvelgdama į ankstesniais metais priimtas rekomendacijas, ir Portugalijos pažanga siekiant nacionalinių tikslų pagal strategiją „Europa 2020“. Į ją įtraukti ir nuodugnios apžvalgos pagal Reglamento (ES) Nr. 1176/2011 5 straipsnį rezultatai, kurie taip pat buvo paskelbti 2019 m. vasario 27 d.⁴. Atlikusi analizę, Komisija padarė išvadą, kad Portugalijoje yra susidaręs makroekonominis disbalansas. Visų pirma daug susikaupusių grynųjų išorės įsipareigojimų, didelė privačiojo ir valstybės sektorių skola ir didelė neveiksnių paskolų dalis lemia pažeidžiamumą mažo našumo augimo sąlygomis. Dar yra politikos spragų: visų pirma reikia įgyvendinti suplanuotas priemones, kad būtų sumažinta neveiksnių paskolų dalis ir pagerinta verslo aplinka. Reikės stebėti keletą reformų planų, tarp kurių – fiskalinės struktūrinės reformos siekiant didesnio viešųjų finansų tvarumo, priėmimą ir įgyvendinimą;
- (4) 2019 m. balandžio 30 d. Portugalija pateikė 2019 m. nacionalinę reformų programą ir 2019 m. stabilumo programą. Siekiant atsižvelgti į jų tarpusavio sąsajas, abi programos vertintos vienu metu;
- (5) į atitinkamas konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas atsižvelgta sudarant 2014–2020 m. Europos struktūrinių ir investicijų fondų (toliau – ESI fondai) programas. Kaip numatyta Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1303/2013⁵ 23 straipsnyje, Komisija, jei tai būtina siekiant remti atitinkamų Tarybos rekomendacijų įgyvendinimą, gali paprašyti valstybės narės peržiūrėti savo partnerystės sutartį ir susijusias programas bei pasiūlyti jų pakeitimų. Kaip naudotusi šia nuostata, Komisija

³ SWD(2019) 1021 *final*.

⁴ COM(2019) 150 *final*.

⁵ 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1303/2013, kuriuo nustatomos Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniai fondai, Sanglaudos fondai, Europos žemės ūkio fondai kaimo plėtrai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondai bendros nuostatos ir Europos regioninės plėtros fondai, Europos socialiniai fondai, Sanglaudos fondai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondai taikytinos bendrosios nuostatos ir panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1083/2006 (OL L 347, 2013 12 20, p. 320).

išsamiau nurodė priemonių, kuriomis ESI fondų veiksmingumas siejamas su patikimu ekonomikos valdymu, taikymo gairėse⁶;

- (6) šiuo metu Portugalijai taikoma Stabilumo ir augimo pakto prevencinė dalis ir pereinamojo laikotarpio skolos taisyklė. 2019 m. stabilumo programoje Portugalija planuoja 2019 m. pasiekti 0,2 % BVP nominalų deficitą, 2020 m. – 0,3 % BVP perteklių ir iki 2022 m. toliau didinti perteklių iki 0,7 % BVP. Nustatant tuos planuojamus dydžius tik iš dalies atsižvelgta į galimą bankų paramos priemonių poveikį deficitui padidėjimui nuo 2020 m. Remiantis perskaičiuotu struktūriniu balansu, vidutinio laikotarpio biudžeto tikslą, kuris buvo pakeistas iš 0,25 % BVP struktūrinio pertekliaus 2019 m. į struktūriniu požiūriu subalansuotą biudžetą nuo 2020 m., planuojama pasiekti 2020 m. 2019 m. stabilumo programoje numatoma, kad valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP sieks 118,6 % 2019 m. ir 115,2 % 2020 m., o vėliau – 103,7 % 2022 m. Makroekonominis scenarijus, kuriuo grindžiamos tos biudžeto projekcijos, yra tikėtinas 2019 ir 2020 m. ir palankus vėlesniais metais. Vis dėlto priemonės, kurių reikia norint pasiekti planuojamus deficitų tikslus 2019 m. ir vėliau, nėra pakankamai konkretizuotos;
- (7) 2019 m. stabilumo programoje nepateikiama informacijos apie tai, kokią poveikį biudžetui turėjo išskirtinės išlaidos, susijusios su prevencijos priemonėmis siekiant apsaugoti nacionalinę teritoriją nuo gaisrų po 2017 m. kilusių didelio masto gaisrų. Tačiau 2019 m. gegužės 9 d. raštu Portugalijos valdžios institucijos pateikė tinkamų įrodymų dėl šių papildomų biudžeto išlaidų apimtį ir pobūdį. Visų pirma rašte nurodyta, kad į 2018 m. biudžeto vykdymą įtrauktos maždaug 0,04 % BVP dydžio išskirtinės išlaidos, patirtos įgyvendinant prevencines priemones, kad šalies teritorija būtų apsaugota nuo gaisrų. 2019 m. gegužės 9 d. rašte nurodytos su ekstremaliųjų situacijų valdymu susijusios išlaidos (laikomos vienkartinėmis) ir su prevencija susijusios išlaidos. Kadangi šias išlaidas sunku atskirti ir jos tiesiogiai susijusios su 2017 m. įvykusiais dideliais gaisrais, taikant neįprasto įvykio sąlygą išlaidos gaisrų prevencijai galėtų būti traktuojamos kaip išskirtinės. Komisijos duomenimis, reikalavimus atitinkančios papildomos išlaidos prevencinėms priemonėms 2018 m. siekia 0,04 % BVP. Pagal Reglamento (EB) Nr. 1466/97 5 straipsnio 1 dalies ir 6 straipsnio 3 dalies nuostatas šios papildomos išlaidos yra priimtinos, atsižvelgiant į tai, kad beprecedenčio masto gaisrai yra laikomi neįprastu įvykiu, jų poveikis Portugalijos viešiesiems finansams yra didelis, o leidžiant laikinai nukrypti nuo koregavimo plano siekiant vidutinio laikotarpio biudžeto tikslo tvarumui nebūtų pakenkta. Todėl 2018 m. reikalaujamas koregavimas siekiant vidutinio laikotarpio biudžeto tikslo buvo sumažintas norint atsižvelgti į tas papildomas išlaidas;
- (8) 2018 m. liepos 13 d. Taryba rekomendavo Portugalijai užtikrinti, kad 2019 m. grynujų pirminių valdžios sektoriaus išlaidų nominalus augimas⁷ neviršytų 0,7 %, o tai atitiktų 0,6 % BVP metinį struktūrinį koregavimą. Remiantis Komisijos 2019 m. pavasario prognoze, esama rizikos, kad 2019 m. nuo to rekomenduoto koregavimo bus labai nukrypta;

⁶ COM(2014) 494 *final*.

⁷ Grynąsias pirmines valdžios sektoriaus išlaidas sudaro visos valdžios sektoriaus išlaidos atėmus palūkanų išlaidas, Sąjungos fondų pajamomis visiškai kompensuojamas išlaidas Sąjungos programoms ir išlaidų nedarbo išmokoms nediskrecinius pokyčius. Nacionaliniu lygmeniu finansuojamas bendrojo pagrindinio kapitalo formavimas išlyginamas per 4 metų laikotarpį. Įskaičiuojamos diskrecinės pajamų priemonės arba teisės aktais nustatytas pajamų didėjimas. Vienkartinės priemonės, susijusios tiek su pajamomis, tiek su išlaidomis, neįskaičiuojamos.

- (9) 2020 m. Portugalija turėtų pasiekti savo vidutinio laikotarpio biudžeto tikslą, atsižvelgiant į leidžiamą ribą, susijusią su neįprastais įvykiais, dėl kurių leista taikyti laikiną nuokrypį. Remiantis Komisijos 2019 m. pavasario prognoze, tai dera su 1,5 % grynujų pirminių valdžios sektoriaus išlaidų didžiausiu nominaliu augimu, atitinkančiu 0,5 % BVP metinį struktūrinį koregavimą. Remiantis Komisijos 2019 m. pavasario prognoze, jeigu politika nesikeis, esama rizikos, kad 2020 m. nuo to reikalavimo bus labai nukrypta. Kartu prognozuojama, kad 2019 m. Portugalija laikysis pereinamojo laikotarpio skolos taisyklės dėl leistino metinio 0,25 % nuokrypio, tačiau *prima facie* nenumatoma, kad skolos taisyklės būtų laikomasi 2020 m. Apskritai Taryba mano, kad nuo 2019 m. turėtų būti imtasi reikiamų priemonių siekiant užtikrinti, kad būtų laikomasi Stabilumo ir augimo pakto nuostatų. Būtų svarbu bet kokias nenumatytas pajamas naudoti valdžios sektoriaus skolos santykiui toliau mažinti;
- (10) Portugalijos fiskalinio tvarumo stiprinimas priklauso nuo tolesnio ekonomikos augimui palankaus fiskalinio konsolidavimo, tačiau esama galimybių gerinti viešųjų finansų kokybę ir skatinant investicijas užtikrinti, kad išlaidos būtų palankesnės augimui (žr. toliau). Nepaisant to, kad viešosios investicijos 2018 m. padidėjo, palyginti su ES standartais, jos išliko labai nedidelės ir nesiekė vyriausybės nustatytų tikslų. Siekiant pagerinti išlaidų kontrolę ir padidinti išlaidų veiksmingumą, labai svarbu ir toliau vykdyti įsipareigojimų kontrolės įstatymą, griežtai ir laiku įgyvendinti biudžeto pagrindų įstatymą ir tęsti racionalizavimo veiksmus. Neseniai kai kuriuose sektoriuose atlikus atskiras išlaidų peržiūras, paremtas principu „iš apačios į viršų“, buvo šiek tiek padidintas jų veiksmingumas. Siekiant didesnio veiksmingumo, išlaidų peržiūra turėtų tapti nuolatine Portugalijos biudžeto sistemos dalimi. Be to, vis dar reikia vykdyti nuodugnesnes reformas siekiant didinti veiksmingumą ir aiškiai sutelkti dėmesį į bendrųjų išlaidų ribojimą laikantis principo „iš viršaus į apačią“. Tai iš esmės turėtų būti grindžiama viešojo administravimo reformos strategija, kuria siekiama geriau suderinti užimtumo viešajame sektoriuje lygį ir poreikį teikti veiksmingas paslaugas, įskaitant pagalbinių darbuotojų persikirstymą ir perkvalifikavimą, taip pat skatinti siekti individualių darbo rezultatų ir didinti valstybės tarnybos patrauklumą aukštos kvalifikacijos darbuotojams;
- (11) Portugalijos viešieji finansai nuolat patiria spaudimą dėl nepalankių demografinių tendencijų, ypač dėl senėjančios visuomenės, ir tai turi neigiamų padarinių, visų pirma susijusių su pensijų ir sveikatos sistemų tvarumu. Nors ankstesnės reformos padėjo padidinti ilgalaikį pensijų sistemos tvarumą, tebevykdomos specialios pensijų didinimo priemonės ir ankstyvo išėjimo į pensiją reformos lėmė dar didesnę diskrecinį pensijų išlaidų didinimą jau ir taip joms didėjant dėl visuomenės senėjimo. Jei nebus imtasi tinkamų kompensacinių priemonių, kils rizika pensijų sistemos tvarumui. Sveikatos priežiūros sektoriuje 2018 m. toliau buvo skatinamas išlaidų veiksmingumas, be kita ko, labiau pasikliaujant centralizuotu pirkimu ir didesniu generinių ir biologškai panašių vaistų naudojimu. Be to, dėl netinkamo biudžeto planavimo ir įgyvendinimo bei apskaitos kontrolės ir valdymo praktikos trūkumų nemažėja nuolat didelis ligoninių įsiskolinimas. Laikinas ligoninių įsiskolinimo sumažėjimas 2018 m. iš esmės susijęs su didelio masto neeilinės tarpuskaitos priemonėmis. Nauja 2019 m. programa siekiama struktūriškai spręsti ligoninių įsiskolinimo problemą įvedant naują valstybinių ligoninių valdymo modelį ir kartu gerokai padidinant jų metinius biudžetus. Šios programos galimybės per trumpą laiką pristabdyti ligoninių įsiskolinimo didėjimą ir taip struktūriškai sumažinti bendrą susidariusį įsiskolinimą labai priklauso nuo to, ar ji bus laiku ir veiksmingai įgyvendinta;

- (12) valstybės įmonių grynujų pajamų padidinimas ir jų skolos sumažinimas padėtų didinti Portugalijos viešųjų finansų tvarumą. Valdžios institucijos planuoja, kad visų valstybinių įmonių grynosios pajamos priartės prie beveik subalansuoto lygio 2019 m., o tai reiškia vėlavimą, palyginti su ankstesniais pranešimais, kuriuose panašių rezultatų buvo tikimasi pasiekti dar 2018 m. Be to, priemonės, kuriomis siekiama užtikrinti, kad būtų laikomasi pradinių veiklos planų, ir pastangos užtikrinti, kad stebėseną būtų vykdoma laiku, skaidriai ir visapusiškai, buvo atidėtos ir vėlavo tapti taisomaisiais veiksmais, kai jie buvo reikalingi. Visų pirma, nebuvo užtikrintas pakankamas *ex ante* skaidrumas, susijęs su valstybinių įmonių finansavimu vykdant rekapitalizavimą ir teikiant paskolas;
- (13) nepaisant to, kad įgyvendinamos kelios darbo rinkos segmentacijos mažinimo priemonės, kaip antai darbo inspekcijos sustiprinimas ir mažų garantijų darbą dirbančių asmenų valstybės tarnyboje integravimo programa, laikinųjų darbuotojų dalis Portugalijoje vis dar viršija ES vidurkį. Konkretesnės priemonės, dėl kurių susitarė vyriausybė, darbdaviai ir darbuotojų atstovai ir kurių tikslas – toliau mažinti darbo rinkos segmentaciją, didinti darbo garantijas ir skatinti kolektyvines derybas, dar turi būti patvirtintos Parlamento ir įtvirtintos konkrečiais teisės aktais;
- (14) pagerėjus darbo rinkos sąlygoms sumažėjo žmonių, kuriems gresia skurdas arba socialinė atskirtis. Nepaisant šio pagerėjimo, pajamų nelygybė tebėra didelė, o socialinių pervedimų poveikis skurdo mažinimui – ribotas. Nors pajamų nelygybė Portugalijoje mažėja, ji tebėra gerokai didesnė už ES vidurkį. Minimalių pajamų sistemos adekvatumas yra viena iš mažiausių ES ir gaunamos pajamos sudaro tik 40 % nacionalinės skurdo ribos. Jei nebus peržiūrėtas, menkas socialinių pervedimų veiksmingumas ateityje galėtų būti rimtai išbandytas ekonomikos sulėtėjimo atveju, o tai ypač paveiktų pažeidžiamus asmenis;
- (15) žemas darbuotojų kvalifikacijos lygis yra kliūtis investicijoms ir našumo augimui. Apie 50 % 25–64 m. amžiaus gyventojų išsilavinimo lygis yra žemas, t. y. gerokai daugiau nei Sąjungos vidurkis, kuris 2018 m. sudarė 22 %. Anot įmonių, kvalifikuotų darbuotojų trūkumas yra rimta kliūtis investicijoms. Ypač kalbant apie suaugusiųjų mokymąsi, esama galimybių labiau įtraukti žemos kvalifikacijos darbuotojus (kurių dalyvavimas mokymosi programose nesiekia Sąjungos vidurkio) ir teikti tikslines viešąsias paskatas mažosioms ir vidutinėms įmonėms mokyti savo darbuotojus. Ypatingą iššūkį kelia skaitmeniniai įgūdžiai, nes 50 % Portugalijos gyventojų neturi bazinių skaitmeninių įgūdžių, palyginti su 43 % Sąjungos vidurkiu. Siekiant didinti įsidarbinimo galimybes ir socialinį judumą, itin svarbu investuoti į švietimą ir mokymą, įskaitant infrastruktūrą;
- (16) siekiant padidinti aukštųjų mokyklų absolventų skaičių, šiuo metu įgyvendinamos priemonės, skatinančios stoti į aukštąsias mokyklas, kaip antai reikšmingas stipendijų padidinimas. 30–34 metų amžiaus grupėje 33,5 % Portugalijos gyventojų yra baigę aukštąjį mokslą – tai vis dar yra mažiau nei ES vidurkis (40,7 %). Šie nekylantys maži rodikliai, visų pirma kalbant apie informacinių ir ryšių technologijų, gamtos mokslų, matematikos ir statistikos absolventus, gali turėti neigiamų padarinių Portugalijos našumo augimui ir pajėgumui diegti inovacijas. Vyriausybė stengiasi spręsti šį klausimą didindama studijų vietų skaičių šiose srityse ir įgyvendindama aukštojo mokslo sistemos peržiūrą, tačiau šių pastangų neužtenka;
- (17) neveiksnių paskolų santykis finansų sistemoje tebėra palyginti didelis – 11,3 %. Vis dėlto dauguma bankų padarė didelę pažangą siekdami neveiksnių paskolų kiekio mažinimo tikslų. Finansinių sunkumų paveikto turto antrinė rinka įgavo pagreitį, o

bankai taip pat paspartino nurašymus ir neveiksnių paskolų susigrąžinimą. Neveiksnių paskolų pasiskirstymas ir toliau rodo, kad didelę dalį neveiksnių paskolų (65 %) sudaro įmonių paskolos. Per pastaruosius kelerius metus valdžios institucijos įgyvendino keletą teisinių ir institucinių reformų, susijusių su nemokumu ir skolų išieškojimu. Tačiau vidutinė nemokumo bylų nagrinėjimo trukmė išlieka ilga, o neišnagrinėtų teismo bylų skaičius didelis. Teisinės ir teisminės sistemos daro didelį poveikį susigrąžinimo procesui ir veiksmingo užstato perėmimo perspektyvoms. Ilga vidutinė susigrąžinimo procedūros trukmė turi įtakos neveiksnaus turto rinkos kainoms;

- (18) iš esmės nebuvo vykdomos reformos, kuriomis siekiama supaprastinti administravimą, nes pastangos šioje srityje daugiausia apsiriboja visuotiniu procedūrų dematerializavimu ir vienkartinio duomenų pateikimo principo įgyvendinimu. Pirmiausia reikėtų apriboti dokumentų, kurie turi būti pateikti, skaičių ir pakeisti leidimų išdavimo tvarką paprastomis atitikties deklaracijomis su taikytinomis sąlygomis arba, jautresniuose sektoriuose, supaprastinti leidimų išdavimą sumažinant sprendimų priėmimo laiką ir taikant patvirtinimą pagal nutylėjimą. Kai kuriuose konkrečiuose sektoriuose dar reikia supaprastinti procedūras. Vis dar taikomi pernelyg dideli administraciniai mokesčiai, visų pirma statybos sektoriuje. Be to, viešųjų pirkimų planavimo ir stebėsenos trūkumai trukdo konkurencijai. Viešųjų pirkimų rezultatai galėtų būti pagerinti įvedus struktūrinį ir kiekybinį planavimą ir užtikrinus griežtesnę priežiūrą sutarčių vykdymo etape. Nors 2017–2018 m. buvo gerokai sumažinta tiesiogiai skiriamų sutarčių, jų vis dar naudojama daug;
- (19) įgyvendindama finansinės pagalbos programą Portugalija stengėsi sumažinti reglamentavimo našta, tenkančią griežtai reglamentuojamoms profesijoms, visų pirma pradėjusi taikyti 2013 m. pagrindų įstatymą. Tačiau kai kuriais atvejais ši pažanga buvo sustabdyta arba netgi panaikinta priėmus įgyvendinimo aktus dėl atskirų profesijų ir nustačius draudimą įmonių grupėms. Verslo ir profesinėms paslaugoms vis dar taikomi reguliavimo ir administraciniai apribojimai, keliantys abejonių dėl konkurencijos, kainų lygių, inovacijų ir paslaugų kokybės. Kol kas nebuvo paskelbta jokių reformų planų, reaguojant į Komisijos rekomendacijas dėl profesinių paslaugų reglamentavimo⁸ arba į 2018 m. EBPO Portugalijos savireguliuojamų profesijų konkurencijos vertinimo peržiūrą (bendradarbiaujant su Portugalijos konkurencijos institucija);
- (20) per pastaruosius kelerius metus pagerėjo finansavimo gavimo sąlygos įmonėms, o įmonių, kurios galimybę gauti finansavimą nurodo kaip pagrindinį investavimo apribojimą, dalis dabar atitinka ES vidurkį. Portugalijos valdžios institucijos pradėjo įgyvendinti ir sustiprino kelias iniciatyvas šioje srityje, pavyzdžiui, programą „Capitalizar“ ir kitas programas, skirtas konkrečių tipų bendrovėms ar sektoriams. Tačiau finansuodamos investicijas Portugalijos įmonės vis dar labai priklauso nuo nuosavų išteklių, o didelė dalis banko paskolų išduodama labai mažo našumo įmonėms. Mažas vienam darbuotojui tenkantis investuoto kapitalo dydis yra didelė kliūtis, trukdanti atnaujinti Portugalijos ekonomikos gamybos struktūrą. Atsižvelgiant į tai, svarbu, kad gamybinės investicijos būtų didinamos ir laipsniškai nukreipiamos į augimo potencialą turinčias įmones ir didelio našumo sektorius. Nors kiti finansavimo šaltiniai, pvz., rizikos kapitalas ir nuosavas kapitalas, pastaraisiais metais didėjo, jie tebėra gerokai mažesni už ES vidurkį;

⁸

SWD(2016) 436 final.

- (21) teisingumo sistema tampa veiksmingesnė, tačiau ir toliau susiduriama su esminiais sunkumais, susijusiais su ilgomis bylų nagrinėjimo procedūromis ir dideliu neišspręstų bylų skaičiumi, ypač administraciniuose ir mokesčių teismuose. Nors ir toliau dedamos pastangos kovoti su korupcija, korupcijos prevencija išlieka problema, nes trūksta koordinuotos strategijos ir aiškios atsakomybės;
- (22) neseniai vėl padidėjo investicijos į mokslinius tyrimus ir plėtrą, tačiau jų nepakanka Portugalijos nacionalinei mokslinių tyrimų ir inovacijų sistemai atnaujinti. Kelerius metus mažėjusi, moksliniams tyrimams ir plėtrai skirtų išlaidų dalis, palyginti su BVP, pastaruoju metu padidėjo, o 2017 m. įmonių mokslinių tyrimų ir technologinės plėtos intensyvumas šiek tiek viršijo viešųjų mokslinių tyrimų ir technologinės plėtos intensyvumą. Nedidelė pažanga padaryta siekiant pagerinti Portugalijos ekonominę struktūrą, kad didesnė pridėtinės vertės dalis būtų gaunama aukštųjų technologijų gamybos ir žinioms imlių paslaugų srityje. Skatinant investicijas į nematerialųjį turtą, įskaitant mokslinius tyrimus ir technologinę plėtrą, taip pat valdymo įgūdžius, finansinį raštingumą ir skaitmeninius įgūdžius, kad įmonės galėtų augti, didinti savo inovacijų pajėgumus ir patekti į eksporto rinkas, Portugalijoje atsiranda didelių galimybių didinti investicijas ir našumo augimą;
- (23) dėl nepakankamų jūrų ir geležinkelių jungčių į eksportą orientuotoms įmonėms sunku visapusiškai pasinaudoti bendrosios rinkos teikiamomis galimybėmis. Dėl geografinės padėties Portugalija yra natūralus jūrų laivybos, ypač transatlantinių maršrutų, atvykimo punktas. Laiku investavus į naujus konteinerių terminalus Sinese ir Bareire (Vasko da Gamos terminalą) ir užbaigus šiuo metu vykdomus investicinius projektus kituose pagrindiniuose Portugalijos uostuose (Viana do Castelo, Leišoiso, Aveiro, Figueiros da Fos, Setubalio) būtų padidintas šių uostų konteinerių krovos pajėgumas. Susisiekimui su Ispanija (tiek Rytų-Vakarų, tiek Šiaurės-Pietų koridoriais) vis dar nepakankamai naudojami geležinkeliai. Parengus išsamų Pirėnų planą, kuriame, be kita ko, būtų nustatyti tarpiniai etapai, terminalai, jungtys, kurių reikia norint pasinaudoti Ispanijos tinklo atnaujinimu, ir išplėtojus Tarptautinės geležinkelių sąjungos vėžę, būtų paskatinta Portugalijos tarptautinio geležinkelio veikla;
- (24) investicijos į efektyvų išteklių naudojimą ir prisitaikymą prie klimato kaitos padėtų užtikrinti ilgalaikį tvarų augimą. Pasirengimas neigiamam klimato kaitos poveikiui, pavyzdžiui, potvyniams ir miškų gaisrams, Portugalijoje vis dar kelia problemų. Dar reikia daug nuveikti, kad būtų pasiektas 2020 m. energijos vartojimo efektyvumo tikslas, o naujausi 2017 m. duomenys rodo, kad energijos suvartojama vis daugiau. Dar yra daug neišnaudotų galimybių padidinti pastatų energijos vartojimo efektyvumą ir sumažinti įmonių suvartojamos energijos kiekį. Geresnė energijos jungtis su Pirėnų pusiasaliu galėtų sudaryti sąlygas didesnei konkurencijai ir palengvinti atsinaujinančiųjų išteklių energijos naudojimą;
- (25) pašalinti tam tikrus rekomendacijose nustatytus trūkumus, visų pirma šalies ataskaitos⁹ D priede nurodytose srityse, galėtų padėti 2021–2027 m. ES fondų programavimas. Tai suteiktų Portugalijai galimybę atsižvelgiant į regioninius skirtumus ir ypatingą atokiausių regionų situaciją optimaliai panaudoti šiuos fondus nustatytuose sektoriuose. Kad šios investicijos būtų sėkmingos, svarbu stiprinti šalies administracinius gebėjimus valdyti šiuos fondus;
- (26) per 2019 m. Europos semestrą Komisija atliko išsamią Portugalijos ekonominės politikos analizę ir ją paskelbė 2019 m. šalies ataskaitoje. Be to, ji įvertino 2019 m. stabilumo programą ir 2019 m. nacionalinę reformų programą, taip pat veiksmus,

⁹

SWD(2019) 1021 final.

kurių Portugalija ėmėsi atsižvelgdama į ankstesniais metais jai skirtas rekomendacijas. Komisija įvertino ne tik jų svarbą tvariai fiskalinei ir socialinei bei ekonominei Portugalijos politikai, bet ir tai, kaip laikomasi Sąjungos taisyklių ir gairių, nes būtina stiprinti bendrą Sąjungos ekonomikos valdymą Sąjungos lygio priemonėmis prisidedant prie būsimų nacionalinių sprendimų;

- (27) atsižvelgdama į šį vertinimą, Taryba išnagrinėjo 2019 m. stabilumo programą, o jos nuomonė¹⁰ pateikta visų pirma toliau išdėstytoje 1 rekomendacijoje;
- (28) atsižvelgdama į Komisijos nuodugnios apžvalgos ir šio vertinimo rezultatus, Taryba išnagrinėjo 2019 m. nacionalinę reformų programą ir 2019 m. stabilumo programą. Jos rekomendacijos pagal Reglamento (ES) Nr. 1176/2011 6 straipsnį pateiktos toliau išdėstytose 1–4 rekomendacijose. Šios rekomendacijos taip pat padeda įgyvendinti euro zonai skirtas rekomendacijas, visų pirma pirmą, antrą ir ketvirtą rekomendacijas. 1 rekomendacijoje nurodytos fiskalinės politikos priemonės, *inter alia*, padeda naikinti disbalansą, susijusį su didele valdžios sektoriaus skola,

REKOMENDUOJA Portugalijai 2019 ir 2020 m. imtis šių veiksmų:

1. 2020 m. pasiekti vidutinio laikotarpio biudžeto tikslą, atsižvelgiant į leidžiamą ribą, susijusią su neįprastais įvykiais, dėl kurių leista taikyti laikiną nuokrypį. Nenumatytas pajamas panaudoti tam, kad būtų greičiau mažinamas valdžios sektoriaus skolos santykis. Gerinti valstybės finansų kokybę pirmenybę teikiant augimą skatinančioms išlaidoms, kartu stiprinant bendrą išlaidų kontrolę, išlaidų veiksmingumą ir tinkamai sudarant biudžetą, ypatingą dėmesį skiriant nuolatiniam ligoninių įsiskolinimo mažinimui. Didinti valstybės įmonių finansinį tvarumą, kartu užtikrinant, kad stebėsena būtų vykdoma laiku, skaidriai ir visapusiškai.
2. Imtis priemonių darbo rinkos segmentacijos problemai spręsti. Kelti gyventojų kvalifikacijos, visų pirma jų skaitmeninio raštingumo, lygį, be kita ko, užtikrinant, kad suaugusiųjų švietimas labiau atitiktų darbo rinkos poreikius. Didinti aukštųjų mokyklų absolventų skaičių, visų pirma mokslo ir informacinių technologijų srityje. Didinti minimalios socialinės apsaugos sistemos veiksmingumą ir adekvatumą.
3. Vykdam su investicijomis susijusią ekonominę politiką sutelkti dėmesį į mokslinius tyrimus ir inovacijas, geležinkelių transportą ir uostų infrastruktūrą, perėjimą prie mažo anglies dioksido kiekio energetikos bei energetikos tinklų jungčių išplėtimą, atsižvelgiant į regioninius skirtumus.
4. Sudaryti sąlygas greičiau susigrąžinti užstatą, susietą su neveiksniomis paskolomis, didinant nemokumo ir susigrąžinimo procedūrų veiksmingumą. Mažinti įmonėms tenkančią administracinę ir reguliavimo naštą, visų pirma mažinant su konkrečiais sektoriais susijusias licencijų išdavimo kliūtis. Parengti griežtai reglamentuojamų profesijų apribojimų mažinimo veiksmų planą. Didinti administracinių ir mokesčių teismų veiksmingumą, visų pirma trumpinant procedūrų trukmę.

Priimta Briuselyje

*Tarybos vardu
Pirmininkas*

¹⁰ Pagal Tarybos reglamento (EB) Nr. 1466/97 5 straipsnio 2 dalį.